

Son üç ildir ki, dünya gündəmində müzakirə olunan əsas məsələlərdən biri yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə bağlıdır. İlk dəfə 2019-cu ilin dekabrında Çinin Uhan şəhərində baş qaldıran və qısa müddətdə dünyanın 200-dən çox ölkəsinə yayılan təhlükəli yoluxucu xəstəlik beynəlxalq aləmdə həyatın nizamını tamam deyib. Bir sıra iqtisadi və sosial fəsadlara yol açan pandemiya ayrı-ayrı ölkələri çox ciddi sınaqlarla üz-üzə qoyub və qarşıya yeni çağırışlar çıxarıb. Verilən məlumatlara görə, dünyanın 150-dən çox ölkəsi pandemiya səbəbindən artan xərcələrini qarşılamaqda çətinlik çəkdiklərini bildirərək kömək üçün Beynəlxalq Valyuta Fonduna və Dünya Bankına müraciət edib. Azərbaycanın adı isə bu siyahıda yoxdur. Güclü iqtisadi potensiala və geniş maliyyə imkanlarına malik olan respublikamız pandemiya qarşı müxtəlif istiqamətləri əhatə edən mübarizə tədbirlərini sırf daxili imkanları hesabına həyata keçirir.

Ölkəmizdə pandemiya ilə mübarizə çərçivəsində görülən ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlərin müsbət nəticələri

Azərbaycan dövləti özünün dərinməzmunlu sosial siyasətinə uyğun olaraq hər zaman çətin vaxtlarda vətəndaşlarının yanında olmaq nümünəsi sərgiləyir. Biz dövlətimizin, şəxsən Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə formalaşan və yüksək vətəndaş məmnunluğu yaradan bu gözəl ənənəyə yeni növ koronavirus pandemiyası şəraitində də sadıq qaldığının şahidi oluruq. Azərbaycan dövləti respublikamızda təhlükəli virusa ilk yoluxma faktı qeyd alınandan etibarən pandemiya ilə mübarizə məsələsinə həssas yanaşma sərgiləyir. Ötən dövrdə milli səviyyədə pandemiya qarşı mübarizə məqsədilə müxtəlif istiqamətləri əhatə edən Tədbirlər Planı təsdiqlənib və ardıcılıqla həyata keçirilir. Virusun yoluxma statistikası artıqda sərt karantinə keçid zərurətə çevrilir. Yoluxma halları azaldıqda isə karantin tədbirləri yumşaldılır, iqtisadi və xidmət subyektlərinin fəaliyyətində açılımlar edilir. Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, respublikamız MDB məkanında COVID-19-a qarşı mübarizəyə ən çox büdcə ayıran ölkələr sırasındadır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə müraciəti zamanı da bildirib ki, 2021-ci il ərzində qarşıya qoyduğumuz bütün məqsədlərə çatdıq. Azərbaycan uğurla inkişaf etdi və bu gün daha güclü Azərbaycan dünyada tanınır: "Təsədüfi deyil ki, Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin hamısı yekdilliklə Azərbaycanın sədrliyini daha bir il uzadaraq bizə böyük etimad göstərdi. BMT-dən sonra ikinci ən böyük təsisat, 120 üzvü olan təsisat Azərbaycanı yekdilliklə bir daha öz dəstəyini ifadə etmişdir... Hesab edirəm ki, bu il COVID-lə mübarizədə yaxşı nəticələr əldə edilib, pandemiya tam nəzarət altındadır. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, bu sahədə vəziyyət qəbul ediləndir. Eyni zamanda, aparılan genişmiqyaslı peyvəndlənmə siyasəti, peyvəndlənmə işləri bizə kömək göstərir. Əhalinin təxminən 50 faizi artıq 2 doz peyvənd alıb. 18 yaşdan yuxarı olan əhaliyə gəldikdə isə, bu rəqəm 62 faizə çatır. Ümumilikdə 11 milyondan çox doz vaksin vurulubdur və bu bəla ilə biz yeni ildə də ciddi mübarizə aparacağıq".

Dünyanın üz-üzə qaldığı "ədalətsiz vaksin bölgüsü"

Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev ən yüksək tribunallardan haqlı olaraq dünyanın üz-üzə qaldığı "ədalətsiz vaksin bölgüsü"nü qabardaraq bu problemi həll etməyə çağırıb. 2021-ci il sentyabrın 24-də BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyasının illik ümumi müzakirələrində video müraciət vasitəsilə çıxış edən Azərbaycan Prezidenti bir daha dünyada mövcud olan peyvənd millətçiliyini qınayıb və Azərbaycan tərəfindən Qoşulmama Hərəkatı adından peyvəndlərə bərabər və universal çıxışının təmin edilməsi ilə bağlı BMT Baş Assambleyasında da qətnamənin irəli sürülməyini elan etmişdi.

Noyabrın 18-də BMT Baş Assambleyanın 3-cü komitəsində (insan hüquqları və humanitar) sözügedən qətnamə layihəsi müzakirə olunub və səsvermə ilə qəbul edilib. 171 ölkə qətnamənin lehinə səs verib. Heç bir ölkə qətnamənin əleyhinə çıxmayıb. Sənədə münasibətdə bitərəf qalmış 7 ölkədən biri isə regionda ən az peyvəndləmə səviyyəsinə malik Ermənistandır. Qətnamə dekabr ayında bu dəfə artıq BMT Baş Assambleyasının plenar sessiyasında qəbul olunub.

Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatı adından BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında irəli sürüldüyü "Bütün ölkələrin peyvəndlərə bərabər və universal çıxışının təmin edilməsi" adlı qətnamənin 2021-ci ilin mart ayında yekdilliklə qəbul olunması dünya ölkələrinin Azərbaycanı verdiyi dəyərdir. Onu da xatırladaq ki, Azərbaycanın koronavirusla bağlı 30-dan çox ölkəyə humanitar və maliyyə yardımları etməsi, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına 10 milyon ABŞ dolları məbləğində könüllü maliyyə töhfəsi ayırması, bu yaxınlarda dörd ölkəyə təmənnsiz olaraq 150 min doz vaksin göndərməsi birbaşa dövlət başçısının təşəbbüsüdür. Bütün bunların fonunda Azərbaycan azgəliqlik dost ölkələrə yardım edib. Azərbaycan tərəfindən Qırğızıstanı humanitar yardım kimi 40 min doz "AstraZeneca" vaksini göndərilib. Həmçinin, Azərbaycanın Özbəkistandakı səfirliyinin və UNICEF-in bu ölkədəki nümayəndəliyinin dəstəyi ilə COVAX proqramı çərçivəsində ölkəmizdən Özbəkistana 50 min doz "AstraZeneca" vaksini çatdırılıb.

Beləliklə, dünya bir daha şahid oldu ki, Azərbaycan ağır pandemiya dövründə real təşəbbüskar ölkələrin önündə gedib.

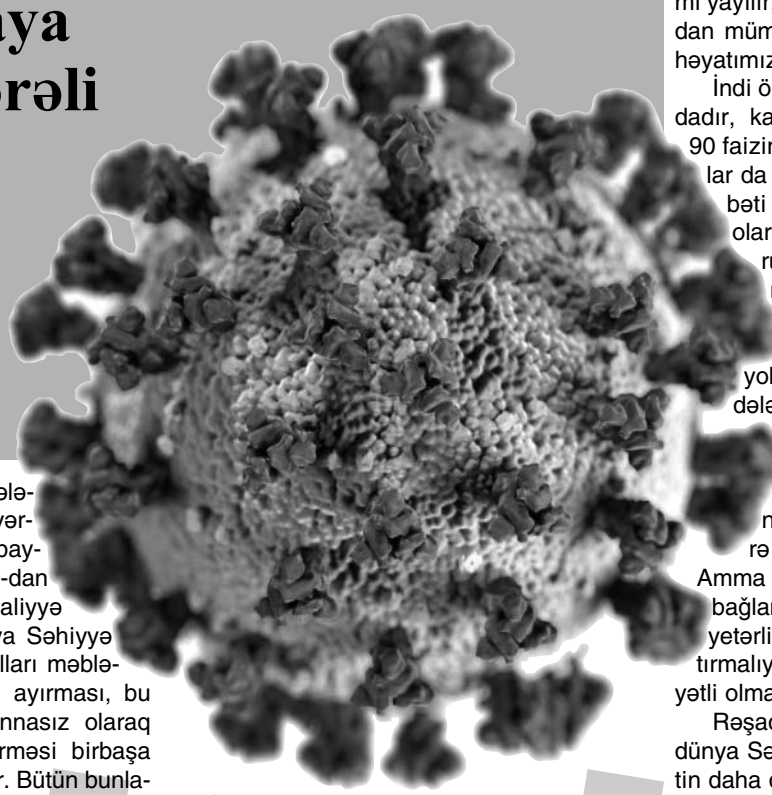
Əhaliyə vacib vaksin ÇAĞIRIŞI

Azərbaycan Respublikasında "COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyası"na uyğun olaraq ölkə üzrə peyvəndlənmə prosesi davam edir. Koronavirusun daha yoluxucu "Delta" ştamının gündəmdə olması virusla daha ciddi mübarizə aparılmasını zəruri edir. Bundan əlavə mövsümlə əlaqədar havanın dəyişməsi də epidemiyanın daha geniş yayılması riskini artırır. Digər tərəfdən koronavirusa qarşı istifadə olunan peyvəndlərin effektivliyinin müəyyən müddətdən sonra azaldığı da araşdırmalarla sübuta yetirilib. Xəstəliyə qarşı immuniteti artırmaq üçün 3-cü (buster) dozanın vurulması ehtiyacı yaranır. Qeyd edək ki, Türkiyə, Çin, Avstriya, Belçika, Finlandiya, Macarıstan, Rusiya, İspaniyada, İsveçrədə də artıq 3-cü gücləndirici doz vaksinasiyaya start verilib.

Son elmi tədqiqatların nəticələrini və COVID-19 virusunun mutasiya uğramasını nəzərə alaraq. Səhiyyə Nazirliyi hər 2 doz vaksin almış risk qrupuna daxil olan vətəndaşları, xroniki xəstəliyi olanları, bütün tibb işçilərini və yaşı 50-dən yuxarı olan əhalini 3-cü doz ("buster" doz) ilə peyvəndlənməyə çağırır. Bunu Milli Məclisin deputatı Sədaqət Vəliyeva açıqlamasında deyib. Sədaqət Vəliyeva bildirib ki, peyvənddən bir müddət sonra maksimuma çatmaq üçün qorunma səviyyəsi vaxt keçdikcə zəifləyir. "Buster" doz immunitet reaksiyasını yenidən gücləndirməyi və bununla da peyvəndin effektivliyini artırmağı hədəfləyir. Buster dozanın istifadəsi yüksək risk qrupuna daxil olanlar üçün məqsəduyğun hesab olunur və əhəmiyyəti daha çoxdur. Bir çox inkişaf etmiş ölkələrin ekspertləri də bildirirlər ki, buster dozanın qəbulundan sonra yan fəsadlar nadir hallarda müşahidə olunur. Bu günə kimi xroniki böyrək xəstəlikləri, hər hansı uroloji və nefroloji problemi olan xəstələrin COVID-19-a qarşı vaksinasiası

Azərbaycan

pandemiyaya qarşı səmərəli mübarizə aparan nümunəvi ölkədir

ya olunmasına dair heç bir əks göstəriş yoxdur. Uroloji, nefroloji xəstəlikləri olan xəstələrin vaksinasiasında ciddi problem olmayıb. Yan təsirlər də hər kəsdə olan təsirlərdir. Vaksinasiya nəticəsində əmələ gələn fəsadlar vaksinasiya olmadan xəstəliyə yoluxma nəticəsində yaranan fəsadlardan daha yüngüldür".

Sədaqət Vəliyeva bildirib ki, dünya ölkələrində də artıq buster dozanın vurulmasına başlanılıb və koronavirusun ştammlarından qorunmaq üçün buster dozanın vurulması tövsiyə olunur: "Üçüncü doz virusla savaşa anticisimləri daha öncəki dozalardan üç dəfə artıq gücləndirir. Bu anticisimlər koronavirusun ştammlarına qarşı güclüdür. Üçüncü doz virusa qarşı güclü qorunmanı bərpa edir. Tədqiqatlara görə buster doz almış şəxslərdə yoluxmadan qorunma 11 dəfə, ağırlaşmalardan qorunma isə 19 dəfə artır".

"Bu gün artıq bir sıra ölkələrdə artıq 3-cü doz vaksin vurulmağa başlayıb", - deyən Sədaqət Vəliyeva əlavə edib ki, ABŞ-da, Böyük Britaniyada, İsraildə, Türkiyədə, Rusiyada, Çində, Almaniyada, Kanada, Fransa, Macarıstan, İspaniya, İsveçrədə və bir sıra digər ölkələrdə də 3-cü doz vaksinlərin vurulması təklif olunur: "Qərb ölkələrinin eksəriyyətində 3-cü doz vaksinasianın aparılmasının səbəblərindən biri daha yoluxucu olan COVID-19-un "delta" variantının yeni dalğalara səbəb olmasıdır. Azərbaycanda isə insanların 3-cü doz vaksin vurdurması zərurəti payız fəslində mövsümi xəstəliklərin yayılması, hava dəyişikliyi səbəbindən insanların immun sistemlərinin zəifləməsidir. Bu səbəbdən də

buster doz sağlamlığımızın qorunması, COVID-19-un yeni ştammlarına, eləcə də mövsümi viruslara qarşı mübarizədə xüsusi əhəmiyyətə malikdir və onun vurdurulması da vacibdir".

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini, tibb elmləri doktoru Rəşad Mahmudov koronavirus pandemiyasına görə dünyada və Azərbaycanda bundan öncə atılan addımlar və qarşıda bizi gözləyən proseslərlə bağlı açıqlamasında bildirib ki, ətrafımızda insanlardan 100 nəfərdən biri qripə qarşılaşmaya bilər, hamı qripə infeksiyasını keçirib: "COVID-19 kimi virusla da hamımız zaman-zaman qarşılaşacağıq. Bu gün dünya səhiyyə sistemi COVID-19 virusu ilə bağlı hadisələrə 70-80 faiz nəzarət edə bilir. Kütləvi yoluxmanın gətirəcəyi stress və virusu öyrənməyə görə pandemiyanı effektiv nəzarətdə saxlamaq üçün böyük iqtisadi-sosial ziyanı baxmayaraq hökumət xeyli insanı evdə saxlamaq qərarı verməyə məcbur oldu. 3 ay bundan qabaqkı vəziyyətlə müqayisədə dünyada və ölkəmizdə vəziyyətin qismən yaxşılaşmasının, yumşalma tədbirlərinə keçilməsinin səbəbi pandemiyanın gedişini nəzarətdə saxlamağımız, virusun yoluxma çevrəsini öyrənməyimizdir. İndi bu virusun davranma üsulu nu bilirik - COVID-19 sadə qripə olduğu kimi yayılır, hava yolu təması ilə keçir. Biz bundan mümkün üsullarla qorunmaqla gündəlik həyatımızı davam etdirə bilirik.

İndi ölkəmizdə vəziyyət tam nəzarət altındadır, karantin xəstəxanalarında yataqların 90 faizindən çoxu boşdur, əlavə xəstəxanalar da ayrılır. Amma virus bizimlədir, növbəti dalğa bizim gücümüzə böyük olarsa, nəzarətdən çıxıb bilər. Burada virusun davranma tərzi də nəzərə alınmalıdır, aprel ayında virusa yoluxanlarda ağciyər tutulması 1 faiz olmadığı halda, iyun-iyul aylarında yoluxanların 90 faizində ağciyərdə zədələnmələr oldu. Bunu dərəcəsindən asılı olaraq xəstə hiss etməyə bilərdi. Qorxutmaq üçün demirəm, amma virusun növbəti davranışının necə olacağı da bəlli deyil. Buna görə yüksək dərəcədə ehtiyatlı olmalıyıq.

Amma biz əvvəlki qədər qorxub evlərdə bağlanmayacağıq. Çünki dünyanın artıq yetərli təcrübəsi var: ehtiyatımızı 5 qat artırımalıyıq, ən yüksək səviyyədə məsuliyyətli olmalıyıq".

Rəşad Mahmudov daha sonra Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının payızda vəziyyətin daha da pisləşə biləcəyi haqda xəbərdarlığını xatırladı: "Virusun insanlarda yaratmış olduğu qorxunu unutmamaqla, uşaqlarımızın adı qripə yoluxacağı zaman keçirəcəyimiz halı düşünərək, bizi nələrin gözləyəcəyinə hazır olmayıq ki, həmin vaxt vahiməyə düşüb stressə düşməyək. Bu payızdan başlayaraq istər peyvənd olsun, istər olmasın - müəyyən qədər rahat nəfəs almaq mümkün olacaq. Növbəti adı qripə yoluxma da COVID-19 və digər virus xəstəlikləri kimi olacaq. Vaxtilə "Heptatit A" virusundan nə qədər insan həyatını itirib, amma indi belə viruslar davranışını dəyişərək insanın bədənində ona zərər vermədən yaşayır. Virusun yaşaması üçün insana ehtiyacı var. Sadəcə, indi çaşqınlıq var, bunu da virus yaratmayıb. O, belə aqressiv olmamalı idi. Biz virusa müdaxilə etmişik, buna bioloji ehtimallar var. Virusun belə fərqli davranması, ağciyəre, ürək-damar sistemine qarşı həssaslığı ilə bağlı şübhələrimiz var.

Rəşad Mahmudov ÜST-ün yeni alovlanmalar olduğu zaman hər bir ölkəyə tövsiyələr verdiyini də söyləyib: "Artıq konkret qərar verildi. Ağır, sərtləşdirilmiş karantin rejimlərinin COVID-19 virusu ilə mübarizədə zərərini daha çox olduğu sübut olundu. Əslində, bu zərərin çox olduğunu hamı bildirdi. Amma tibbi nöqtəy-nəzərdən faydasına görə sərt karantin təşkil olunurdu. Əvvəlki məhdudiyətlərin bizim üçün yaratdığı fiziki passivlik də mənfi nəticəsinə verdi. Bundan sonra ən ağır, pik hadisələr olsa belə parklarımız bağlanmayacaq. Biz məsafəni gözləməklə, maskadan istifadə etməklə gündəlik həyatımıza davam edə biləcəyik".

RƏFİQƏ HÜSEYNOVA